

# NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“  
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-  
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE  
POJEDINI BROJ Kr. 6.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-  
DIŠNJE Kr. 200. — ZA INOZEMSTVO Kr. 400.  
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 38.

Šibenik, 6. listopada 1923.

God. III.

## Šibenik i lokalna plovidba.

Šibenik se je, što se tiče lokalnog saobraćaja na moru povratio u stanje, u kome se je nalazio nazad pò vijeka. Uslijed štrajka pomoraca prekinuta je svaka veza sa prostranom, jako razvijenom primorskom okolinom, i to stanje evo i danas, nakon više mjeseci, još traje. Uza sve to i naša centralna vlada i „Jadranska Plovidba“ izjavljivalu pred cijelim svijetom, da je štrajk prestao. Dakle, sve je uređeno! I nikoga nije stid širiti takove vijesti...

Prvi grad u Dalmaciji, gdje se je nazad pedeset godina počela da razvija lokalna parobrodarska plovidba, bio je Šibenik. Stariji se naši ljudi sjećaju tih skromnih početaka. Saobraćaj se je vršio najprije sa jednim malim parobrodom. Malo kasnije nabavljen je drugi, pa treći; pruge su se sve to više proširivale i nove uspostavljale. Uvedena je tekom vremena trgovačka pruga Šibenik—Trst i brza pruga između Šibenika i Zadra. Sav taj rad poticao je iz domaće inicijative i razvijao se je dalje marom, znanjem i kapitalom naših ljudi. U Šibeniku i njegovoj okolini postojali su svi uvjeti, koji su omogućivali takav razvoj. Onda se je dakle lokalna plovidba Šibenika isplaćivala, sada se gospodi „Jadranske Plovidbe“, izgleda, više ne isplaćuje.

Svojedobna fuzija lokalnih parobrodarskih poduzeća sa većim, bila je nesreća za razvoj naše trgovačke mornarice. Uništila se je potpuno lokalna inicijativa i poduzetost. Sada se vidi, da su imali pravo oni ljudi, koji tu fuziju diktiraju od sebičnosti nekih pojedinaca — nijesu dobrim okom gledali: predvalili su, da će se osvetiti narodu prije ili poslije. I evo danas Šibenik je bez ijedne lokalne pruge od više mjeseci. Sva nastojanja i mogle lokalnih faktora ostala su bez uspjeha. Cinički im se odgovara, da nije moguće ništa poduzeti. Ministarstvo saobraćaja riješava ovo naše nevoljno pitanje sa jedrilicama; ministarstvo pošta uvada lađe na vesla za prenos pošte... Pučanstvo od 70 hiljada duša muči se i kidiše, osobito otočani, da svakojakim sredstvima dođe po svom poslu u Šibenik, koji je sjedište svih državnih vlasti. I nitko od pozvanih ne uvida, da je ovo stanje stvari nešto tako sramotna i nečovječna, da se nigdje što takova ne može da desi: ni u najnekulturnijoj državi, ni pod najkukavnijim ekonomskim finansijskim i socijalnim prilikama.

Od decenija do decenija Šibenik je imao tri dnevne pruge, koja su ga dnevno spajale sa Skradinom, Tiješnom, Zlarinom i Rogoznicom i sa brojnim varošima i selima uz te pruge, kao što su Murter, Zlošela, Betina, Tribunaj, Vodice, Prvič-Luka, Šepurine, Žirje i Kaprije sa jedne strane, Zablance, Krapanj, Primošten od Rogoznice s druge strane, Zaton, Rasline do

Skradina s treće strane. Promet putnika i robe na ovim prugama bio je toliko znatan, da se je vođenje tih pruga isplaćivalo i radi toga su bile ustanovljene. Ako su sve te pruge lokalnog poduzeća bile svojedobno uvedene i dalje za desetke i desetke godina podržavane, znači da su odgovarale prijevodnoj potrebi pučanstva i da su se isplaćivale.

Sva gorespomenuta mjesta nijesu nazadovala u prometu nego naprotiv napredovala. U mnogim su bila dapače i podignuta znatna industrijalna poduzeća. Svugdje pak poljodjelska proizvodnja podigla se je do razmjerne visine, i život je postao bujniji, promet sve to veći. Ipak, sada se ne isplaćuje podržavanje tih pruga! Zato treba čitavu sjevernu Dalmaciju baciti 50 godina unatrag ili ovo pučanstvo baciti u naručaj talijanskom izrabljivanju. Ovo je zbilja narodna i kulturna rad!

Vlast nije uopće smjela već i radi svog ugleda dozvoliti, da „Jadranska

Plovidba“ nastavi po svojoj volji vođenje onih pruga, na kojima može da silno zaradi, a ostale da zapusti, samo ako joj ne daju kakvi veliki profit. Mi utvrdismo, da pruge našeg lokalnog saobraćaja nijesu bile pasivne. Nemamo doduše uvida u knjige „Jadranske Plovidbe“, ali poznavanje ekonomskog položaja okoline i prošlost naše lokalne plovidbe nameće svakomu uvjerenje, da ove pruge ne mogu biti pasivne. S druge strane pomorsku plovidbu moramo posmatrati u njezinoj cjelini. Tu jedna veoma unosna pruga pomaže uzdržavanju druge manje unosne. Država treba da tu posreduje; ona koncesionira saobraćajna poduzeća i može da stavi granice nemilom izrabljivanju naroda. Ona ima i moći i sredstva za to.

Mora se jednom ukloniti ova sramota, da toliko velikih općina i varoši Šibenskog okružja ostanu bez ikakvog saobraćajnog sredstva, da naša trgovina ostane ukočena, te se vraćamo u petoj godini oslobođenja u jedno stanje zapuštenosti i podivljavosti, u kojemu se ovi krajevi nijesu od stotine godina nalazili.

## Školski savjet rasturen.

Bilo je skrajno vrijeme, da se ova naša, od starine poznata kao kulturna pokrajina, Dalmacija riješi one more, koja ju je bila pritiska; riješi one čete zagriženih partizana, koji svojom kratkovidnošću i zaslijepjenošću upropastiše naše školstvo. Puzavci i ulizice prema gore, a štreberi prema svojim podređenim pretvorivše mnogo naših škola ne u rasadišta prosvjete i morala, već odurnih ekspozitura tajnog redarstva bivšeg ministra policije a kasnije prosvjete, g. Sv. Pribičevića. Svaki onaj učitelj, koji svjestan svoga poziva i ljudskog ponosa, nije htio da ovom „Sovjetu“ služi, morao je da bilo na koji način osjeti njihovu moć.

Nagrade i kazne, imenovanja i premještaji sljedili su ne po zaslugama i sposobnosti, već po strančarskom uvjerenju. Mnogi vrijedni i marni narodni radnici bili su zastavljeni, dok su umišljeni vikači bez ikakvih sposobnosti postavljeni na sva bolja mjesta. Dok su jedni zdravi i krepki po više godina šetali i plandovali, a valjda i danas planduju pobirući plaću, pače primajući i izvanredne pripomoći, drugi su slabi i bolesni školovali od straha, da ih se ne pošalje u stanje mira. Uhodarstvo i spijunstvo bilo je zahvatilo takova zamaha među učiteljstvom, da se je kolega kolege klono i bojava se komu povjeriti svoje jaje.

Prosvjetni sovjet je imenovao i posljuje tolerirao u službi takove kotarske nazornike, da se upućeno čovjeku kosa podiže od užasa, sjećajući se svega onoga, kako su se neki vladali za svoga obilaženja škola prema svojim kolegama, osobito mladim kolegicama. Da se ove more i ovih ruši-

tela prosvjete u našim školama riješi naša pokrajina, morala je doći zloglasna radikalna redukcija i baš njom treba da zahvalimo tu našu kulturnu sreću. Što nije mogla ljubav prema kulturnim potrebama ove klasične zemlje, naše Dalmacije, to čini redukcija. Kada bi redukcija činovnika bila sredstvo, da se država riješi svih onih parazita, kojima je rodoljublje na jeziku, samo kada mu je u interesu, onda ne bi bilo čovjeka, koji ne bi iskazao priznanje njezinim auktorima. Ovakvo možemo se samo za ovaj slučaj veseliti redukciji, jer je ona dobila titulu „zloglasna“ baš sa šikaniranja korektnih i poštenih činovnika, koji po svom odgoju ne mogu da budu prema gore puzavci a prema svojim podređenim štreberi. Ovo rasturenje Školskog savjeta bez dvojbe će razveseliti svakog prijatelja zdrave nastave i povratit će mu nadu u ozdravljenje naše nastave. Da se prijatelji zdrave nastave ne prevare u svojoj nadi, g. Veliki Župan dr Perović imao bi nastaviti ondje gdje je prestala redukcija u dalmatinskom školstvu.

### Vanstranački katolički dnevnik.

Akcija oko osnutka jednog hrvatskog vanstranačkog katoličkog dnevnika u Zagrebu nalazi sve veći broj oduševljenih pristaša. Sa sviju strane naše države, gdje nastavaju katolici, pozdravlja se ova ideja i šalju doprinosi Pievom Društvu za fond ovog dnevnika. Koliko smo informirani s novom godinom mogao bi izaći prvi broj ovog dnevnika, ali je zato dužnost svakog pravog prijatelja ove ideje, da što prije pošalje svoj doprinos utu svrhu.

ŠIBENIK, 6. listopada.

U zadnje se vrijeme opaža, da je glavna ofenziva radikalne vlade uperena na Bosnu. Vlada upotrebljava sve načine, da umanjí ugled muslimanskih prvaka dra Spahe i drugova. To radi zato, da muslimane predobije za srpsku koncepciju i da oslabi položaj Hrvata u Bosni. To se nastojanje opaža jasno na zadnjim sjednicama parlamenta, na kojima je došlo do incidenta, kakovi se ne bi mogli dogoditi ni u jednom evropskom parlamentu. Muslimanski poslanik dr Behmen je žigosao razbojničko djelovanje Srpske nacionalne organizacije (Srnao) u Bosni i ustvrdio, da je najveći škandal, da je član te organizacije predsjednik vlade Nikola Pašić. Nabrojio je pojedine zločine u Bosni i naglasio, da su članovi te organizacije napale dra Spahu i ispalili na nj 12 hitaca. Tom je prigodom radikalni poslanik Mihajlo Pavlović zavikao: „Šteta da ga nijesu pogodili“, a radikal Majčić: „Šteta da ga nijesu ubili“. Nad tim indirektnim pozivom, da se nastavi takovim zločinstvima, zgraža se čitava naša kulturna javnost, a muslimanski poslanici u znak protesta ostavili su skupštinu, izjavljujući, da poslije takovog barbarskog napada nema smisla govoriti sa današnjom vladom. Muslimani su stupili u vezu sa Jugoslavenskim klubom, da se povede skupna akcija proti takovom postupku radikala, čija je namjera, da odstrane muslimane iz parlamenta.

Prema vijestima iz Londona Stjepan Radić ostaje tamo. Njegovi prijatelji u Zagrebu rasprodali su vas njegov imetak i novac mu otpremili u London.

Na sjednici Narodne Skupštine od 3. ov. mj. prihvaćen je prijedlog radikalnih poslanika o povišenju poslaničkih dnevnica. Tako će unapred poslanici primati 300 dinara dnevno nagrade mjesto 180 što su do sada primali. Za predlog su glasovali radikali, demokrati, muslimani i ostali poslanici, koji se nalaze izvan klubova. Proti predlogu su glasovali poslanici Slovenske ljudske stranke i zemljoradnici.

Pri zadnjim borbama u Narodnoj Skupštini, kada se je radilo o tome, da se radikalima dade nepovjerenje, među ostalim zastupnicima govorio je i Svetozar Pribičević. Ovaj prvak demokratske stranke i najveći protivnik težnja hrvatskoga naroda da postane svoj gospodar, među ostalim kazao je, da je ovaj sistem državni „pljačkaški sistem“ te pozivlje svu opoziciju, da se složi u rušenje ovog sistema. Neke su novine već javile, da je Sv. Pribičević prešao u separatiste, jer dok je on bio na vladi i vodio isti sistem, koga danas vode radikali, i najblaža kritika režima davala je po

receptu Pribičevića austrijanštinom i separatizmom. Nu drugi boji poznavaoci prilika kažu, da je Pribičeviću samo do toga da prepane radikale i prisili ih na kooperaciju s demokratima. Tada bi i njemu bila osigurana ministarska stolica.

## Domaće vijesti.

**Umirovljenje hrvatskih časnika.** Uz nekolicinu časnika Srba, umirovljeno je oko 300 što viših što nižih časnika Hrvata i Slovenaca. Među ovima su umirovljeni jedina dvojica generala ne-srba: Hrvat Plivelić i Slovenac Maister.

**Posljedice klasne razroznosti.** U Plaškom, Gorski kotar, izbio je zadnjih dana na jednoj pilani štrajk radnika. Štrajku se nije pridružilo cijelo radništvo, pa je između jedne i druge grupe došlo do sukoba, u koji su se umiješali i oružnici da rastave i umire rad. Radnici su se oprli oružnicima te su ovi upotreбили oružje. Jedan je radnik ostao na mjestu mrtav, jedan se bori sa smrću usljed zadobivenih rana, dok ih je više lakše ranjeno.

**Knjižnica za redare.** Redarstveno ravnateljstvo u Zagrebu odlučilo je, da uredi biblioteku za momčad straže, da tako omogućiti redarstvenim stražarima, da svoje slobodno vrijeme posvete vlastitom naobražavanju. Ovakva institucija postoji kod redarstva sviju kulturnijih naroda i sveopće se priznaje njezin blagotvorni učinak. Naša je javnost mora osobito pozdraviti, jer ovaj put vodi civilizaciji domaćeg redarstva, a odvrća balkaniziranja, kojim je krenulo.

**Vojni obvezanici** ne trebaju više dozvole od vojne vlasti za put u inozemstvo. Službeni vojni list donio je naredbu ministarstva vojnog i mornarice, prema kojoj ne trebaju više vojni obvezanici Jugoslaveni, koji putuju u inozemstvo dozvole vojnih vlasti (da im se sa strane ovih dade uvjerenje za putnicu). Izdavanje putnica bit će odsad jedino stvar policijskih vlasti, a u stanovitim slučajevima i organa ministarstva za socijalnu politiku.

**Hrvati u Burgelandu.** Brojni Hrvati koji su nastanjeni u Burgelandu, istočnoj Austriji politički su se tako organizirali, da namjeravaju na

slijedećim izborima za parlamenat izaći vlastitom listom. U izgledu je, da će dobiti bar jedno mjesto u Narodnom Vijeću, a u burgelandskom saboru osigurano je im više mandata.

## Iz katoličke akcije.

**Svećenička Zajednica dekanata Starigrad na Hvaru** održala je svoj sastanak dne 12. rujna u Starogradu. Na njemu je održao tajnik HKNS v.č. Matulić referat o omladinskim organizacijama. Istaknuo je savremenu potrebu rada na ovom polju i praktički prikazao, kako se osnivaju i vode „Mladi Junaci“ te omladinsko društvo. Nakon referata razvila se debata te je stvoren zaključak, da će župnici poraditi, da u svojoj župi čim prije osnuju „Mlade junake“, a po mogućnosti i omladinsko društvo. Stvoreno je i drugih zaključaka glede same Zajednice. Iza toga su se članovi zadržali dulje u bratskom razgovoru kod preč. dekana Kuničića. Sastanku su se odazvali svi svećenici dekanata. Ovomu sličan sastanak održan je u Supetru. — Svećenici otoka Braća sastali su se dne 27. pr. mjeseca u Supetru na sastanak Sveć. Zajednice. Iza pozdrava predsjednika v.č. Pušića održao je tajnik HKNS v.č. Matulić referat o prosvjetnoj akciji, osobitim obzirom na omladinu. Nakon referata razvila se opširna debata o omladinskim organizacijama, pa je stvoren zaključak da će svaki župnik nastojati da što prije osnuje u župi „Mlade Junake“, ako ih još nema, a po mogućnosti i omladinsko društvo. Svi su se prisutni, koji još nijesu bili, upisali kao članovi-dobrotvori HKNS. Nakon toga je slijedio drugi referat v.č. don Slavka Štambuka o svećeničkom pomlatku. Referent se pozabavio u glavnom sa načinom, kako bi se doskočilo velikoj nestašici svećeničkog pomlatka, pa je predložio praktične zaključke glede malog sjemeništa, taksiranja crkvinarstva, klera i puka za ovu krvavu potrebu crkve, koji bi se zaključci imali dostaviti prep. Ordinarijatu kao želje bračkog svećentva. Debata je bila ožbiljna i svestrana, kako traži aktuelnost problema, pa su sa nekim dopunjcima v.č. don Nike Gamulina stvoreni konkretni zaključci. Još se je sastanak pozabavio

nekim aktuelnim pitanjima pastorizacije, a saglasio se je potpuno sa zaključcima korone sisačkog dekanata o potrebi vanstranačkog katol. dnevnika.

Sastanak se u najljepšem skladu i oduševljenju razišao sa zaključkom, da će se na budućem sastanku u Postirama održati i zgodna egzortija, za koju će se pozvati jedan redovnik iz Splita. Tako po drugim biskupijama, a kod nas? Bilo bi skrajno vrijeme, da se svećenstvo i naše biskupije makne i ostavi svoje povučenosti.

## Književnost.

**Hrvatska Prosvjeta br. 9** izašla je za mjesec rujan sa ovim sadržajem: Ljubomir Maraković: Obnova „Posvetilišta Abrahama“. — Joso Benac: Naše crkve. — Ivo Horvat: Jesenji preludij. — Joso Benac: Neverin. — Aleksander Iv. Fannyn: Večernji vetrovi. — Ivan Merz: Paul Claudel i Liturgija. — A. V. Mihičić: U iščekivanju. — Ana barunica Krane: Čudni gost. — **Pregledi:** Kronika: Glavna skupština „Kola hrvatskih književnika“. — *Ideje i pokreti:* Nemoralni vijek. (Lj. M.). — *Kazalište i Umjetnost:* Štampa o „Žrtvi Abrahamovoj“. — *Književni Pregled:* Nove knjige. — „Hrvatska Prosvjeta“ se naručuje - Zagreb, Palmotičeva ul. 31.

## Konac jedne klevete.

U „Životu“ od 7. prosinca 1921. br. 584. izašao je članak u rubrici „Pripisano“, potpisan od Marka Miletića Tomina iz Stankovaca, u kojemu je ovaj na temelju lažnih informacija, a po svojoj prilici i nagovoru, napisao neke uvredljive stavke protiv g. Marka Vunića. Na kaznenoj raspravi kod Okružnog suda u Splitu, dne 28. rujna, spomenuti je Miletić dao slijedeću pismenu

### I z j a v u.

Pošto sam se uvjerio, da g. Marko Vunić nije napisao dopis u časopisu „Jadran“ to izjavljujem da želim, što sam napisao „Pripisano“ u br. 584 g. 1921. časopisa „Život“ i time mu nanio uvredu. Obvezujem se isplatiti Din. 250 za troškove.

Split, 28. rujna 1923.

Miletić Marko.

## Naši dopisi.

Tijesno, 4. listopada.

Kod nas je i u okolici berba u punom jeku. Prihod je vinograda veoma lijep, a vrst masta dobra. Ali ono, što nam daje Bog i priroda, hoće da uništi jedna zloba i neznanje našeg općinskog upravitelja. Općinskim daćama hoće da uništi svaki promet mastom, a po tom i da obali i onako kukavne njegove cijene. Osim udaranja daća na uvoz i izvoz mašta, koje je u ostalom uveo još odobrenja nadležne vlasti, on je još udario daću na prevoz masta iz ostalih općina. Od davnina su vinogradari iz Stankovca, Banjevaca, Budaka itd. dovozili mast na brodove u Zlosela bez ikakvih daća, ali danas to nemogu. Našem u upravitelju posve pomučeni pojmovi o uvozu te prevozu robe, da se čovjek ništa nego zgraža nad ovakvim neznanjem jednoga vladinog ekspozenta. Radi toga bi bilo skrajno vrijeme, da ga se makne sa ovog mjesta, gdje se hoće znanja i takta, ako ne će da narod bude nezadovoljan ne samo s njim, nego i s onima koji ga nama poslaše. Ovakvim svojim postupkom ne radi, kako misli, na dobro općine, već na najveću njezinu štetu, jer se okolica ovako šikaniranja više ne će navraćati u Tijesno i Zlosela, da predadu kupcu svoju robu i veći dio utrška ostavi za svoje potrebe. On je dapače ponudio benkovačkoj općini, da će mjesto nje utjerivati izvoznou daću na teritoriju tiješnjanske općine od njezinih pripadnika uz 1% provizije. Ovaj spekulativni posao g. upravitelja može biti od najtežih posljedica po odnošaj i saobraćaj našeg mjesta i sela benkovačke općine, kojima je najbliže i najjeftinije doći u Tijesno i Zlosela. Nadležne bi vlasti morale paziti na rad ovakvih svojih činovnika i pozvati ih na odgovornost. Nadamo se da Veliki Župan ne će zaboraviti na nas.

## Iz vanjskog svijeta.

**Rijeka pred Savezom Naroda.** Riječka Zanellina vlada uputila je Savezu Naroda molbu, kojom traži, da se i Riječka država primi kao član Saveza Naroda. Neposredno iza ove molbe, upravlja je sekretarijatu Saveza

## PODLISTAK

PETAR GRGEC:

## „Temelji društva“.

Naša literatura ne obiluje knjigama socijalnoga sadržaja. U zadnje vrijeme izašla je jedna takva knjiga pod gornjim naslovom, a napisao je naš odlični kulturni radnik g. Petar Grgec. Knjiga je razdijeljena u četiri dijela, a svaki dio u četiri poglavlja. Svaki je dio ove knjige sam za se jedna cjelina. Ona je duboka po sadržaju, popularno napisana, te je kao neki kodeks života sa dobro zacrtanim i neoborivim načelima za preporod našega društva. Jer nije lako, u knjizi od stotinjak stranica, sabrati i urediti gradivo, koje govori o najvažnijim socijalnim pitanjima i o uređenju ljudskog društva.

G. Grgec je jedan od onih duševnih radnika, koji vidi prave temelje društva u društvenoj uzajamnosti; u čestitom i pravom obiteljskom životu, kojemu je osnov ljubav među članovima obitelji, svetost braka i briga za potomstvo; u uzajamnosti među tjelesnim i duševnim radnicima; u borbi protiv kapitalizma, koji nagomilava materijalna dobra u rukama nekolicine ljudi, koji vodi narode u ropstvo, a konačno i u propast; u pravoj zadrug-

garskoj misli, koja mora da igra glavnu ulogu u stvaranju novoga društva i koja čovječanstvo vodi k preporodu.

Knjigu „Temelji društva“, napisao je on duševni radnik, koji socijalni život promatra sa stanovišta kršćanskog solidarizma. On je uvjeren, da samo ovaj kršćanski socijalni princip može donijeti sreće čovječanstvu, jer današnji temelji društva stoje na labilnoj bazi, u kojoj pojedinac traži samo ličnu korist, a pojedini staleži propovijedaju razredni boj.

Današnje moderno društvo ruga se osnovama čestitog obiteljskog života. Tobažnju ljubav prema narodu i domovini pokazuje samo riječima i praznom vikom, a ne praktičnim radom. Nepobitna je istina, da je najbolji rodoljub onaj, koji savjesno ispunjava dužnosti svoga zvanja.

Ova knjiga može da svakom pojedincu posluži kao putokaz za život: kako i u kojem pravcu, da udeš svoj rad; kako da se ravna u borbi među staležima; kakove poglede da stvori za život, obzirom na vlastiti dom; da pazi kako će urediti svoj odnošaj prema obitelji, potomstvu i domovini; na što da pazi pri izboru zvanja i pri svom školovanju, te napokon kako će pojedinac razvijati zadrugarsku misao i time uništavati prevale razlike u imutku.

Budući da se i u našim školama posvećuje malo pažnje socijalnim pitanjima, a i daci se sami malo prijavljaju za kasniji socijalni rad, ova će knjiga dobro doći i omladini srednjih škola, ne samo stoga, što će se uputiti u osnove društvenog života, nego što će ujedno dobiti u ruke jednu *dobru* knjigu, koja može biti vrlo korisna po razvoj njihovog budućeg života. Ova će ih knjiga naučiti, kako je samo lična korist u radu nesocijalna, nesavremena, a i nemoralna, a kako je rad u zajednici, rad za opće dobro, vrijedan svakog udivljenja i poštovanja.

Pisac ove knjige je skroman duševni radnik, koji nerado gleda „isprisanje i kočoperenje“ školovanih ljudi, ne voli lijencine, a obara se na većinu današnje štampe, koja ne može i ne smije, da se bori protiv zaraze kapitalizma, jer ona ovisi s kapitalu. A on je slučajno urednik onim novinama, „koje su slobodne i koje svakom krešu istinu u lice, urednici su slični raji, koja živi do krajnosti siromašno i ne može da dode do većega utjecaja na društveni život“. Tko poznaje pisca ove knjige, njegovo naziranje na svijet i njegov život, uvjerit će se, da je rekao veliku istinu.

Na jednom mjestu veli pisac, da

„današnji pisci malo misle na radnika i ratara i da pišu većinom za gospodu“. Petar Grgec napisao je knjigu, koja je namijenjena upravo širim slojevima društva, koji su sa značajnim naslovom „Knjižnica narodnog preporoda“, pa je time dokazao, kako je on, kao duševni radnik, izvršio svoju dužnost prema svom narodu i kako se brine i za odgoj širih narodnih slojeva.

Ljubav prema vlastitom narodu, pokazuje slijedeća stavka, koja sadrži temeljna načela, a i samu tendenciju knjige: „Otkrene li se dovoljan broj inteligencije u pravo vrijeme prema selu, poslušaju li naši intelektualci u sebi onaj glas savjesti, koji nas uči, da smo svi sinovi jednoga Oca nebeskoga i da svi imademo pravo na svoj dio duševnih i tjelesnih dobara, posvetimo li se dizanju našega ratara osnivanjem prosvjetnih društava, provođenjem zadrugne misli i osnivanjem zadrugnih organizacija, povjerenje će između duševnih i tjelesnih radnika biti uspostavljeno samo od sebe, naša će domovina biti jaka i ugledna, i nijedan evropski narod ne će nam moći predbaciti, da smo zaostali ljudi, koji samo zapremamo prostor zemaljski, a ništa ne privređujemo Evropi i čovječanstvu“.

Marko Vunić.

Naroda akt, kojim traži, da se ispita-ju sve zloporabe talijanskih vlasti na Riječi. U tužbi se nabrajaju sve zloporabe, napose one, koje su povrijedile suverenitet riječke države i traži se, da Italija izvrši rapalski ugovor. Kako po svemu izgleda ovaj glas. Zanelline vlade ostat će glas vapijućega u pustinji.

**Albanija pred konstituantom.** Albanski parlament primio je novi izborni zakon, prema kojem na 8000 izbornika otpada jedan poslanik za Konstituantu. Nije isključeno, da će se još i Albanija prije konsolidirati od naše države.

**Njemačka u očekivanju revolucije.** Njemačka još uvijek živi u nezavršenosti. Samo da počne na jednom kraju malo ozbiljnije, požar revolucije buknuće po cijeloj Njemačkoj. General Ludendorff je spreman, da poduzme marš na Berlin u ime njemačkih nacionalista, dok diktator Kahr sa princem Ruprechtom čeka zgodu, da uspostavi Bavarsku monarhiju. U Poranju je zaslugom francuske politike struja separatizma. Berlinska je vlada u nezavršenosti što da čini. Hoće da očuva današnji Weimarski ustav i jedinstvo Njemačke, pa je dala najopsežnije pomoći odboru od sedam generala.

**Neprilike fašističke stranke u Italiji.** U vodstvu fašističke stranke u Rimu došlo je do znatnih razilaženja u načelnim i taktičkim nastupima. Mussolini je zatražio, da eksekutivno vijeće fašističke stranke odstupi, što je ovo i učinilo 30. rujna na sastanku eksekutivnog odbora.

**Britanska državna konferencija.** Dne 1. ov. mj. otpočela je svoja zasjedanja konferencija britanskih država u Londonu. Mnogstvo svijeta čekalo je dolazak sudionika konferencije. Na osobit način su pozdravljeni predstavnici slobodne države Irske.

**Borbeno stanovište Slovaka protiv Čeha.** Slovačka, koja je u Čehoslovačkoj u jednakom položaju kao mi Hrvati u našoj, u zadnje vrijeme zauzimalje sve borbeniji stav prema Česima. Slovačka pučka stranka otvoreno istupa protiv svim onim Česima, koji su kao državni i privatni namještenici došli u Slovačku da s jedne strane budu stupovi praškog centralističkog sistema u ovoj zemlji, a s druge strane da oduzimalje kruh domaćim sinovima. Radi toga praška šovinistička štampa pozivlje vladu, da prema Slovacima bezobzirno postupa i pokazuje željeznu ruku.

## Gospodarstvo.

**Izgradnja velikog brodogradilišta.** Dolaze vijesti iz Beograda, da vlada namjerava podignuti jedno veliko brodogradilište na Jadranskom moru, gdje bi se imali izgrađivati brodovi za trgovačku i ratnu mornaricu. Predlozi za izgradnju ovog gradilišta raznoliki su, te još nije sigurno da li će uopće doći do ovog brodogradilišta i gdje će se podići.

**Povlastice za slobodan uvoz robe.** Na predlog glavnog direktora carina, ministar financija odlučio je, da svaka povlastica za slobodan uvoz izvjesne količine robe i materijala vrijedi samo 6 mjeseci. Vlasnik robe, koji istu uvozi po odobrenju, dužan je u svakoj takovoj prigodi pokazati odobrenje, na koje će se zapisati i potvrditi od strane carinarnice koliko je robe i materijala uvezeno.

**Zajam Narodne Banke.** Narodna Banka u Beogradu odlučila je podići zajam u Čehoslovačkoj od 70 milijuna čehoslovačkih kruna. Natemlje ovog

zajma izdat će Narodna Banka vriednosne bonove u iznosu od jedne milijarde dinara. Zajam je određen za pomoć industrijskim poduzećima.

**Čehoslovački industrijalci na putu kroz Jugoslaviju.** Čehoslovački industrijalci dne 10. ov. mj. putuju u Jugoslaviju radi upoznavanja i proučavanja naših poljoprivrednih i industrijskih prilika. Oni će posjetiti sva važnija mjesta u državi. U Beogradu će održati konferenciju sa domaćim industrijalcima.

## Gradske vijesti.

**Redovita opća skupština Hrv. zadružne tiskare u Šibeniku** držat će se dne 14. ov. mj. u 11 1/2 sati pr. podne u prostorijama Hrvatske čitaonice.

**Komandant policijske straže.** Šibenski dopisnik „Novo Doba“ inače urednik „Dalm. Radikala“ javlja, da odlazi iz našeg grada u Kotor poručnik Čatipović i da bi imao u Šibeniku doći za komandanta straže kap. Čurković dosadašnji komandant straže u Splitu. Gosp. Čurković je nedavno radi zloporabe uredovne vlasti i lagane tjelesne ozlede osuđen u Splitu na 15 dana zatvora. Misli se valjda u Šibeniku stvoriti stražu od samih osuđenih stražara.

**Lov za punomoći.** Činovnik Zadružnog Saveza g. Buratović bio je kod zadruga u Prvič-Luci, Mrnteru, Jezerima i kod ostalih zadruga u okolini, da mu dadu punomoć za godišnju skupštinu Saveza. Obćavao je svakoj zadrugi po 25.000 dinara vjerisije, da mu dadu punomoć, što su neke i učinile, ali kada su vidjele što je na stvari, i ove su opozvale punomoć danu Buratoviću i odlučile na skupštinu poslati vlastitog zadrugara.

**Osuda zbog kriomčarenja.** Zagrebački „Hrvat“ glavno glasilo Hrvatske Zajednice i Radićeve stranke u svom broju 1071. od 1. listopada 1923. donosi ovu vijest iz našega grada: „Nedavno smo javili, da se negdje u Šibeniku nalazi falsificirani pečat tamnijeg trošarinskog ureda. Traganjem uspjelo je carinarnici da uđe u trag, ako ne samom pečatu a ono rasprodavačima robe sa tim falsifikovanim pečatom. Carinarnica je donijela osudu, kojom se osuđuju zbog kriomčarenja šećera sa falsifikovanim pečatom Josip Drezga kao glavni krivac, a Rudolf Rebernik Ruprehtov iz Kastva kao saučesnik. Roba je konfiskovana i biti će prodana putem javne licitacije. Osuđeni imaju da plate solidarno 1824 kruna na ime redovitih carinskih troškova, nadalje svaki po 18.240 kruna kaznenih carinskih tražbina. Na koncu imaju da plate svaki po 400 kr. takse. Osuđeni nakon ovog riješenja predani su nadležnom sudu radi raspačavanja predmeta žigosanih sa falsifikovanim pečatom.“

**Službeni posjeti.** Dne 1. ov. mj. predsjednik Općine g. A. Blažević obavio je službeni posjet predstavnicima vojnih, političkih i crkvenih vlasti te upraviteljstima mjesnih škola. Posjet je obavljen po svim propisima gospodske etikete u cilindru i vožnjom u autu od jednog nadleštva do drugog.

† **Anka Lušić.** Dne 4. o. mj. u 8 sati ujutro umrla je naša sugrađanka Anka Lušić, članica Hrv. kat. ženskog prosvjetnog društva „Zora“. Ovo naše humano-prosvjetno društvo izdalo je osmrtnicu svojoj vrloj članici te odlučilo držati zadušnice za upokoj njezine duše u varoškoj župnoj crkvi dne 12. ov. mj. u 7 1/2 sati. Društvo „Zora“ je bila zastupana i na sprovodu po svojoj predsjednici i lijepom

broju svojih članova, te tako na dočlan način iskazala posljednu poštu svojoj članici. Rodbini pokojnice i društvu „Zori“ naše saućesće.

**Hrvatski Radiša u Zagrebu** trebje dječake za ove grane obrta: Bojadisara 3, gostioničara 10, košaračara 4, lončara 5, medičara 5, mesara 10, mlinara 10, pekara 50, slastičara 5, užara 10 i poljoprivrednika 20.

**Dolazak novog poglavara.** Ovih dana prispio je u naš grad novi kot. poglavar g. Rudolf Mandić, dosadašnji kot. poglavar u Supetru. Njega su pretekli lijepi glasovi. Mi ga čekamo na djelu. Novi poglavar uvjerit će se odmah u početku, da naš narod od njega ne će tražiti nego nepristranost, pravednost i skrb za opće dobro, te smo uvjereni, da u tom ne će dočekati razočaranja.

**Novi profesori na učit. školi.** Bivši referenti kod Školskog odsjeka u Splitu gg. Marijan Baljić i Mirko Ležajčić imenovani su profesorima na mjesnoj učit. školi.

**Promjena vremena.** Zadnjih dana nastupilo je potpuno jesensko vrijeme. Krasno sunce zamijenili su oblaci i kiša, koja će dosta štete nanijeti vinogradima, koji još u polju nijesu potrgali.

**Radi zloporabe uredovne vlasti i lagane tjelesne ozlede** dne 3. ov. mj. vodila se je kaznena rasprava pred mjesnim kotarskim sudom protiv trojici redara i dvojici tajnih agenata namještenih kod mjesnog državnog redarstva. Raspravu je vodio kot. sudac Ernest Peručić, oštećenike i privatne učesnike Niku Fržopa i Niku Roša zastupao je odv. dr. Marko Kozul a optuženike odv. dr. Božidar Štambuk. Svi su optuženici bili priznati krivim kao u prijavi, te su kao takovi bili osuđeni: redar Ante Bobić 5 na dana zatvora, redar Vinko Ulelija na 3 dana zatvora, redar Jerko Ban na 2 dana zatvora, tajni agent Ergo Belamarić na 3 dana zatvora i tajni agent, sada u Kotoru, Venceslav Wacek na 4 dana zatvora. Kazna je neprotvoriva u globu. Okrivljenici su uložili protiv mjerekazni priziv. Slučaj Bojanić - Čurković u Splitu i ovaj kod mjesne policije odaju nam žalosnu sliku prilika kod našeg državnog redarstva i nadležne bi se vlasti morale konačno maknuti, jer je skrajno vrijeme, da se riješe službenika, koji mjesto da uzdrže i brane pravni porredak, isti sami narušuju a time i ugled nesamo pojedinih vlasti, već same države. Ovaj slučaj i onaj u Splitu ipak imaju svoju dobru stranu. Oni nam dokazuju, da možemo još imati vjeru jedino u naše suce, te im kao takovim ide potpuno priznanje čitave rodoljubne javnosti.

**Kretanje u našoj luci.** Stigao je u našu luku parobrod „Naprijed“ Dubrovačke plovidbe i za Trst-Ljubljana ukrao 2500 tona bauxita. Parobrod „Plitvice“ Jadranske plovidbe dovezao je ugljen za Sufid.

✕ **Nabavka guma.** Direkcija pošta i telegrafa u Splitu raspisuje ofertalnu licitaciju za nabavku od 48 guma za poštanske automobile za dan 25. oktobra o. g. u 11. sati. Uslovi i bliža obavještenja mogu se dobiti kod Direkcije pošta i telegrafa u Splitu (šefa

ekonomskog odsjeka) svakog radnog dana od 9—12 sati i u službenim novinama.

**Dr. Vjek. Rismondo** otputovao je u naučne svrhe za nekoliko sedmica. Povratak će objaviti u novinama.

**Samoubojstvo ili umorstvo.** Dne 2. ov. mj. u 6 sati na večer nađen je u svom stan otrezao u krvi mladić od 21 g. Marko Aras. Liječnička komisija ustanovila je, da je Aras umro od uboda nožem u srce, te su muse na lijevoj strani grudi našle dvije teške rane. Kako se je nož našao malo dalje od lješine pokojnika, te obzirom, da ima na prsima dva uboda nožem, pala je sumnja, da bi ga netko od njegovih mogao umoriti. Radi toga uapšena je majka pokojnika, sestra i brat. Izvidi su u toku.

**Doprinosi „Uboškom Domu“.** Da počasti uspomenu Dra Jurja Berosa Ivanka ud. Storov Din. 50, Krste Margetić Din. 50, Dr. Josip Pasini Din. 40, Obitelj Marasović i Obitelj p. Ante Bontempo po din. 20, Denko Delfin, Vladimir Kulić i Obitelj Marko Jakovljević, Frano J. Pašini po Din. 10. — Da počaste uspomenu Franke Bulat Ing. Rikard Klemencić, Braća Škarica p. Dume, Krste Margetić po Din. 20, Juraj Grimani, Dr. Julije Gazzari, Ivan Bergnoch, Gena ud. Kosta po Din. 10. — Da počaste usp. Uršule ud. Chimer, Rikard Delfin Josip Tambača, Vladimir Kulić po Din. 10, Edgard Vidović, Ivan Pašini, Vicko Kan. Škarpa, Ivan Vučić p. Andre po Din. 5. — Da počasti uspomenu Ane ud. Bulat, Mate Benković Din. 20. — Da počaste uspomenu Šime Friganović, Stjepan Scotti, Vladimir Kulić po Din. 10. — Da počaste uspomenu Mihovila Letice: Stipe Šare Din. 100, Oskar Ivon Bilić, Din. 50, Vladimir Kulić i Obitelj Din. 30. — Svim darovateljima uprava harno zahvaljuje.

**Tražite odmah** najnoviji cijenik cipela, rublja, pletenina, odijela i raznih drugih predmeta sa više stotina slika, koji vam se šalje za badava, ako pošaljete dvadinarsku marku za odgovor. — Jugoslavenska Razašiljajona, Ant. Savnik — Škofjaloka, Slovenija.

**Novost za svaku katoličku kuću** po svim hrvatskim krajevima jest

**„KRUH NEBESKI“**, najnoviji i jedini molitvenik odobren od svih hrvatskih biskupa, glavni dio uređio dr. Ivan Šarić, nadbiskup vrhbosanski.

Izdalo ga Društvo sv. Jeronima u Zagrebu. Stoji 30 K, za članove 24 K. Radi kamata za uloženu glavnicu i radi općeg poskupljenja bit će od Nove godine povišena cijena na 40 K, za članove 30 K.

Dobiva se kod Društva sv. Jeronima, a uz nečlansku cijenu i u svim boljim knjižarama.

**Bačve od podruma** u srednjem stajnu za 400 hl., gvozdeni tisak za ulje, vino i paštu sa cijelim ostalim spravama prodaje se uz povoljne cijene. Obratiti se: *Josip Petrić pok. Ivana Krilo — Malirat.*

**Medicinskih knjiga**

razne struke i sadržine nude se na prodaju. Obratiti se u Hrvatskoj Zadrudnoj Tiskari.



SINGER

šivaci

strojevi

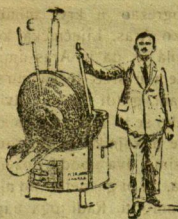
— na cijelom svijetu poznati su kao najbolji. —

Podružnice i zastupstva u svim mjestima.

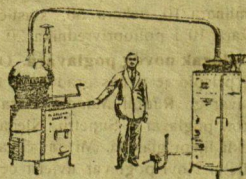
Centrala za državu S. H. S. Zagreb, Marulićeva ul. br. 5. II. kat.  
Filijala Šibenik, Široka ulica.

Tvornica kotlova (kazana) i bakrene robe  
**M. ZAGORAC - ZAGREB ILICA 152.**

„Izvrnut“

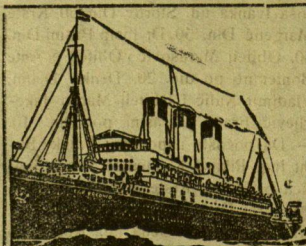


Preporuča kotao vlastitog izuma na iskretanje sa vrlo praktičnim hladnikom. — Naročito je prikladan za šljivu, vinski drop, borovicu i grožđe, jer se u času isprazni.



Patent kotao „ANDJELKO“

Cijenike, nacрте i objašnjenja šalje na zahtjev besplatno.



**Hamburg-Južnoameričko-parobrodarsko društvo.**

Najveći, najbrži i najljepši parobrodi za prevoz putnika sa sjajnim uređajem

1. II. i III. razreda — od 1. z. e.:
- 9. augusta „CAP NORTE“
  - 23. „ESPANA“
  - 24. „TUCUMAN“
  - 13. septembra „CAP POLONIO“
  - 17. „LA CORUNA“
  - 31. „MADEIRA“
  - 4. oktobra „ANTONIO DELFINO“
  - 11. „VIGO“
  - 12. „BILBAO“
  - 25. „CAP NORTE“
  - 31. „VILLAGARCIA“
  - 15. novembra „CAP POLONIO“
  - 17. „ESPANA“
  - 13. decembra „LA CORUNA“

iz HAMBURGA za Argentinu, Braziliju i Uruguay. Sve obavijesti daje dragovoljno i besplatno Glavno zastupstvo za Jugoslaviju: **ZAGREB, Petrinjska ulica br. 73.** Zastupstva: Beograd, Balkanska 49. Veliki Bečkerek, Svetosavska 18. Bitolj, Bankarska 12.

**RATAR D. D.**

Veletrgovina gospodarskim potrepštinama i proizvodima  
**Z a g r e b**

PODRUŽNICA: **S U Š A K**

Tvornička ulica broj 15.  
Telefon 14—59 Interurban 15.  
Brzovjani naslov: „RATAR-SUŠAK“  
dobavlja sa svog skladišta na Sušaku, Bakru najpovoljnije:

BRAŠNA, ŽITARICE, KOLONIJALNU ROBU, 16% SUPERFOSTAT, 18% THOMASOVU DROZGU, 40—42% KALIJEVU SOL, 12—15% KAINIT I VAPNENI DUŠIK.

**DROGERIJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK**

Skladište kemijskih proizvoda, i sva boja, gumenih predmeta i o.

**OPTIKA.**

Noćala — Cvikera,  
zvrtnje svaku izradbu po obzi, liječničkom propisu  
Primaju se popravci.



**Krumpir-Fažol**

kranjski najbolji, kao i sve druge zemaljske proizvode dobavlja najjeftinije poznata kranjska firma

**Fr. Gorjanc et Cie, Kranj.**

**PAPIRNICA BRGO RADIĆ**

ŠIBENIK (Glavna ulica).

Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

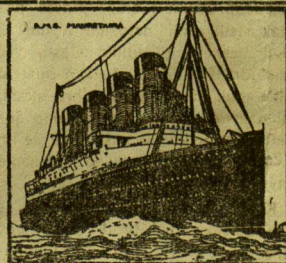
Skladište knjiga za osnovne škole.

Igračke za djecu.

Posluga brza i solidna.

Cijene umjerene!

Prodaje se: 5 željeznih šina i željezne stubište na zavoj sa 13 stepenica. Obratiti se Biskupskoj Kuriji u Šibeniku.

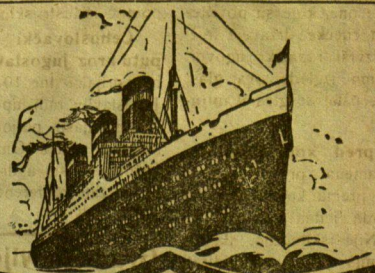


**CUNARD LINE**

Najbrži parobrodi svijeta. Izravni putnički tovarni i expres saobraćaj od Hamburga i Cherbourga za Ameriku i Kanadu

4 dimjaka, 5<sup>1</sup>/<sub>2</sub> dana. Vlastite kabine za putnike III. razreda. Putnike prate iskusni činovnici do luke ukrcanja, te im putem pruže u svakom pogledu dragovoljno svaku pomoć. Uputstva daje: Cunard Line. Glavno zastupstvo za Jugoslaviju: **Jugoslavenska banka d. d. Zagreb B-cesta 33.** kao i naša Agencija zastupnik Josip Jadronja - Šibenik Brzovjani naslov: „Cunard Line“ Šibenik.

**Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“!**



Parobrod  
**“LEVIATHAN”**

59956 Br. Reg. tona

Najmoderniji, najveći i najluksurniji oceanski parobrod. Najveći naponi znanosti, snage kapitala i pronalaznog duha utjelovljeni su u ovom čudesnom parobrodu. — Neprisposobiva udobnost u svim razredima.

„Prva vožnja“ u New York na 7. augusta, 1923, zatim 28. augusta 18. septembra, 8. oktobra, 29. oktobra itd. svaki treći tjedan utorkom iz Southamptona — Cherbourga. — Sve pobliže kroz dole naznačene adrese.—

**BREMEN — NEW YORK**

izravna veza sa sjajnim američkim vladinim parobrodima. — Ne nadkriljivi na udobnosti, čistoći i izvrsnoj opskrbi. — Brzi i sigurni brodovi.

„George Washington“ „President Fillmore“ „President Harding“ „President Roosevelt“ „America“ „President Arthur“

Zahtijevajte pobliže upute i plovidbenu listinu broj 234.

Zgodna prilika za otpremu robe

**UNITED STATES LINES**

Generalno zastupstvo za Jugoslaviju:  
Beograd, Palata Beogradske Zadruga.

**Budimo novovjekni apostoli - širitelji katoličke štampe!**

**Zadružna gospodarska banka d. d.**

Vlastita zgrada  
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov *Gospobanka*  
Telefon br. 16 - Noćni 67

**Centrala Ljubljana.**

Podružnice:

- Đakovo,
- Maribor,
- Sarajevo,
- Sombor,
- Split.

Ispostava: Bled.

Afilijacije:

Sveopća zanatlijska banka d. d. u Zagrebu i njena podružnica u Karlovcu te Gospodarska banka d. d. u Novom Sadu.

Dionička glavnica i pričuva  
preko **K. 60.000.000.**

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne transakcije.